

12.9.2002

1367/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Tarkastaja Kristian Holman

ESITUTKINNAN TOIMITTAMINEN

1

KANTELU

A arvostelee - - - eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen toimittamaa esitutkintaa.

A katsoo, että esitutkinnan suorittaneet poliisit sekä asiassa syyttämättäjättämispäätöksen tehnyt syyttäjä ovat olleet esteellisiä, koska hänen näkemyksensä mukaan he ovat tunteneet rikoksesta epäillyn henkilön. A katsoo myös, että poliisin puhelimitse suorittamat kuulustelut ovat tapahtuneet esitutkintalain vastaisesti.

Koska A katsoo, ettei esitutkintaa ole toimitettu Lahden kihlakunnan poliisilaitoksella puolueettomasti ja asianmukaisesti, hän pyytää että asia tutkittaisiin uudelleen "luotettavien ja puolueettomien poliisien toimesta Suomen lakien mukaisesti".

- - -

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

A teki - - - epäilystä kissansa taposta ilmoituksen Lahden kihlakunnan poliisilaitokselle. Asiasta kirjattiin ns. sekalaisilmoitus - - -. Asian tutkinnanjohtajaksi nimettiin komisario B ja tutkijaksi vanhempi konstaapeli C. A:ta kuultiin asianomistajana - - - sekä syylliseksi epäillyksi nimetty henkilö - - -. Lisäksi asiassa kuultiin todistajana kahta henkilöä.

Asian tutkijana toiminut C kuuli puhelimitse rikoksesta epäillyksi nimetyn henkilön, joka kiisti syyllistyneensä ilmoituksessa mainittuun tekoon. Todistajat kuulusteltiin puhelimitse vanhemman konstaapelin D:n toimesta.

Kihlakunnansyyttäjä - - - teki asiassa 5.9.1997 syyttämättäjättämispäätöksen.

3.2

Kannanotto

3.2.1

Poliisin ja syyttäjän esteellisyys

Esteellisyydestä esitutkinnassa säädetään esitutkintalain 16 §:ssä. Sen mukaan tutkinnanjohtaja tai tutkija on esteellinen:

- 1) jos hän tai hänen lähisukulaisensa on asianosainen;
- 2) jos asiassa on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen lähisukulaiselleen;
- 3) jos hän tai hänen lähisukulaisensa avustaa tai edustaa asianosaista tai sitä, jolle asiassa on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 4) jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asiassa on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 5) jos hän kuuluu sellaisen yhteisön, säätiön tai julkisoikeudellisen laitoksen hallitukseen, hallituneuvostoon tai niihin rinnastettavaan toimielimeen, joka on asianosainen taikka jolle asiassa on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa; tai
- 6) jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Esteellisyysperusteista voisi tässä tapauksessa nähdäkseni lähinnä tulla kysymykseen esitutkintalain 16 §:n 1 momentin 6-kohta, joka on pitkälti yhteneväinen yleisistä syyttäjistä annetun lain 12 §:n 1 momentin 6-kohdan kanssa.

Totean kuitenkin, että pelkästään se, että asian tutkija tai tutkinnanjohtaja tuntee rikoksesta epäillyn, ei tee tätä esteelliseksi. Käytettävissäni olevasta selvityksestä ei ole tullut ilmi perustetta, joka olisi tehnyt asiassa esitutkintaa suorittaneista poliisimiehistä esteellisiä.

Myöskään kantelussa esitetty väite syyttäjän aikaisemmasta työpaikasta Hollolan nimismiehenä ei sellaisenaan tee tätä esteelliseksi suorittamaan syyteharkintaa Hollolassa väitetyksi tapahtuneessa rikosasiassa. Hollola on osa Lahden kihlakuntaa.

3.2.2

Poliisin menettely kuulustelujen toimittamisessa

Esitutkintalain 22 §:n 1 momentissa säädetään mm. että kuulusteltavan on oltava itse läsnä kuulustelussa. Syylliseksi epäillyn kuulustelemisesta todetaan lisäksi, että merkitykseltään vähäisissä asioissa epäilty, joka ei kiistä rikosilmoituksen oikeellisuutta, saa kuitenkin antaa lausumansa asiamiehen välityksellä tai puhelimitse, jos tutkija katsoo, ettei siitä aiheudu haittaa ja ettei se vaaranna tutkinnan luotettavuutta.

Vanhempi konstaapeli C on kuulustellut rikoksesta epäillyksi nimetyn henkilön puhelimitse, vaikka tämä on kiistänyt rikosilmoituksen oikeellisuuden. On huomattava, että vaikka puheena olevassa lainkohdassa mainitut muut edellytykset täytyisivätkin, se ei anna soveltajalleen lainkaan harkintavaltaa epäillyn kuulustelutavan valinnassa, jos tämä kiistää rikosilmoituksen oikeellisuuden - todistajan kuulustelutavan valinnassa sen sijaan harkintavaltaa on jossakin määrin olemassa.

3.3

Toimenpide

Edellä kohdassa 3.2.2 lausutuilla perusteilla katson vanhemman konstaapelin C:n menetelleen vastoin esitutkintalain 22 §:ää kuulustelemalla rikoksesta epäiltyä puhelimitse, vaikka tämä oli kiis-

tänyt rikosilmoituksen oikeellisuuden. C:n menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen ottanut huomioon, että käytettävissäni olevan aineiston nojalla ei ole epäiltävissä, että tämä menettely olisi vaarantanut epäillylle suoritettun kuulustelun luotettavuutta. Tämän vuoksi pidän riittävänä, että kiinnitän vastaisen varalle hänen huomiotaan mainittuun lainkohtaan. Lisäksi totean, että tutkinnanjohtajana toiminut komisario B on selvityksen mukaan hyväksynyt C:n menettelyn, joten kiinnitän vastaisen varalle myös B:n huomiota samaan lainkohtaan.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennökset tästä päätöksestäni vanhemmalle konstaapelille C:lle sekä komisariolle B:lle. Lähetän jäljennöksen päätöksestä lisäksi tiedoksi Lahden kihlakunnan poliisipäällikölle.

En katso asiassa tulleen muilta osin esiin mitään sellaista, joka antaisi minulle aihetta toimenpiteisiin. Totean vielä, että oikeusasiamiehellä ei ole toimivaltaa tutkia yksityishenkilöiden tekemiksi väitettyjä rikoksia tai määrätä sellaisen rikoksen esitutkinnasta.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan oheisena.